

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● № 13 (3601) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 15 ЛІПЕНЯ, 2019

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

**За волю,
за шчасце
і долю**
Стар. 2

**Зноў
на Дняпры
збіраюцца
сябры**
Стар. 4

**Вітаем
форум
рэгіёнаў!**
Шляхамі з Цюмені
да Брэста
Стар. 5

РЭХА ПАДЗЕІ

Агонь той не згасе

Хоць другія Еўрапейскія гульні закончыліся, але застаюцца вялікім святам у нашай памяці і сэрцах

Васіліса Марзалюк — пераможца!

Свята “Полымя міру” прайшло па ўсёй Беларусі, гарэла ў Купальскую пару ў чары Нацыянальнага Алімпійскага стадыёна “Дынама” — і не знікла

бясследна. Мы ж ведаем: пасля правядзення спаборніцтваў такога ўзроўню дзятва масава ідзе ў спартсекцыі: там пачатак шляхоў на алімпійскія п’едэстала.

Помніцца, і мне перамогі мроілася, калі ў тры гады бацькі аддалі мяне на мастацкую гімнастыку. Пэўна, мамін досвед імі рухаў, і дарэчы ў жыцці ёй прыйшоўся. Гадоў шэсць я была ў дзіцячым спорце. Згадваю часам атмасферу спартзалы з яе велізарным зялёным дываном, на якім увесь час бегалі-разміналіся-расцягваліся ў шпагат “мастачкі”. Гэта быў асобны сусвет, асобная вялікая сям’я. Там свае правілы, нават, сказала б, “законы гравітацыі”. Чым далей крочыш па зялёным дыване, тым больш адчуваеш: тваё звычайнае жыццё засталася за вокнамі, яно цябе ўжо не кранае. Глядзіш на рухавых дзяўчынак, і ўнутры як нейкі маторчык заводзіцца. Ён дапамагае мне таксама перамагачь стомленасць, ляготу. Падштурхоўвае: яшчэ, ну яшчэ трохі, ну яшчэ разік... Каб штораз вышэй ці даўжэй, ад іншых — не адстаць, а лепш і перагнаць.

Згадваючы трэніроўкі, першыя крокі ў спорце, магу сабе ўявіць, колькі адрэналіну кіпіць у маладой крыві, колькі эмоцый перапаўняе тых, хто выступае на такіх, як у Мінску, міжнародных спаборніцтвах! Там кожны — адзін супраць усіх (не кажу пра

камандныя віды). І ў той жа час — такі ж самы, як сотні іншых, што жывуць вялікім жаданнем: перамагчы сябе, абставіны, супернікаў.

Як раней было — не будзе

Купальская пара, у якую Мінск, уся краіна жылі другімі Еўрапейскімі гульнямі (з 21 па 30 чэрвеня), неяк змяніла маю самасявдомасць. Як забыць высокі напал эмоцый, агонь барацьбы, а таксама атмасферу паўсюднай святочнасці, добраазначанасці? Але ж не толькі гэта... Мне ўдалося адчуць, як можна пераўзыходзіць сябе звычайную. Як кажуць у такіх выпадках: такой ужо не буду, як раней. І, пэўна ж, падобныя пачуцці перажываю не толькі я — усе, хто дакрануўся да Свята, да Агно самаўдасканалення.

Напярэдадні Гульніў я брала інтэрв’ю ў Васілісу Марзалюк. Яна — шматразовы прызёр чэмпіянатаў свету, Еўропы па вольнай барацьбе. Чэмпіёнка Еўрапейскіх гульніў 2015-га, а цяпер і 2019 года. Гутарылі мы ў зале барацьбы Рэспубліканскага цэнтра алімпійскай падрыхтоўкі “Стайкі”, у мінскім прыгарадзе. → Стар.8

ВІНШУЕМ!

Новая зорчка Ксенія Галецкая

Беларуская спявачка заваявала Гран-пры на прэстыжным дзіцячым конкурсе

Творчы форум — адзін са знакавых брэндаў, па якім ведаюць Беларусь у свеце. “Славянскі базар у Віцебску” стаў святам дружбы і ўзаемаразумення, заявіў Прэзідэнт Беларусі на цырымоніі ўрачыстага адкрыцця XXVIII Міжнароднага фестывалю мастацтваў. Сёлета ў фэсце ўдзельнічаюць прадстаўнікі больш чым 40 краін.

На ўрачыстасці 11-гадовая Ксенія Галецкая, што заваявала Гран-пры Міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу “Віцебск-2019” на “Славянскім базары ў Віцебску”, атрымала з рук Прэзідэнта спецыяльны прыз “Ліра”. Ксенія Галецкая родам з Гомеля, выхаванка мінскага прадзюсарскага цэнтра “Спамаш”.

Іван Іванаў

ТАЛЕНТЫ З ДЫЯСПАРЫ

Мацыёлы для спадарыні Ліліі

Дзяўчынка ўбірае яна ў сябе чароўныя гукі, колеры й пахі заходнебеларускай, літоўскай ды польскай культур — бо нарадзілася ў Ашмянах, на Гродзеншчыне. А як пісьменніца рэалізуе свой талент на ўкраінскай Чарнігаўшчыне.

Лілія Бандарэвіч-Чарненка выбрала ў жыцці ўслед за бацькамі працу настаўніцы: у 1974-м закончыла Гродзенскі дзяржаўны педінстытут імя Янкі Купалы, факультэт філалогіі (руская мова і літаратура). З гадамі стала пісьменніцай, а 20 гадоў таму выйшла яе першая кніга. Мы яшчэ ведаем нашу душэўную зямлячку й па супрацы ў беларускай супольнасці. Напярэдадні юбілею, які адзначала

спадарыня Лілія ў чэрвені (сама называе яго месяцам мацыёл і Любові), мы шчыра гутарылі з ёй “за жыццё”.

— Спадарыня Лілія, што для вас юбілей? Можна, нагода падвесці вынікі пэўнага этапу жыцця?..

— Што вы, ніякіх вынікаў, бо ўсё лепшае, лічу, яшчэ ў мяне наперадзе. Атрымліваю асалоду ад жыцця, радуюся сонцу й дажджам. Думаю пра летнюю паездку ў Беларусь, пра маму, якая чакае мяне ў Гомелі, беларускіх сяброў... У мяне шмат планаў, цікавых ідэй. Заканчваю творчыя праекты, распачаць раней, прыступаю да новых. Нядаўна, дарэчы, купіла шыкоўную сукенку ў стылі боха, учора пабывала з сябрамі на вялікім этнаграфічным кірмашы... (Віншую! Цудоўны выбар, спадарыня Лілія! Бо, як падказвае інтэрнэт, “стыль боха — гэта абсалютная свабода ў выбары адзення й аксесуараў, але ж таксама гэта кірунак, для якога вельмі важна, каб чалавек сам мог адчуваць грань паміж яркім, смелым вобразам і безгустоўшчынай. Гэта адсутнасць моды — але ў той жа час і тонкае пачуццё стылю. Гэта хутчэй не стыль, а цэлы лад

жыцця”. — Рэд.). Так што жыццё прадаўжаецца, і яно — выдатнае! Мой узрост мае свае неацэнныя скарбы: я маю сям’ю, сына, дзвюх цудоўных унучак, а яшчэ — літаратурную творчасць, прафесію журналісткі... Усё выдатна! Я шчаслівая, што нарадзілася ў чэрвені — бо ў гэты час пачынае квітнець мацыёла: магічная кветка майго дзяцінства. (У некаторых месцах Беларусі гэтыя духмяныя кветкі яшчэ называюць ляўкоі. — Рэд.) І вы ж ведаеце: жанчына сярод лета — не тое што ўзімку: яна расцвітае й прыгажэе, а ў Купальскую пару й зачароўвае... Для мяне чэрвень — месяц новых Надзей і Любові. А няма ж нічога больш важнага ў гэтым жыцці за Любоў.

— І гэтая важная тэма, падаецца мне, працінае ўсю вашу творчасць. Праўда, практычна пароўну паэзіі ды прозы ў 15-ці вашых выдадзеных кнігах. Гэта для нейкай душэўнай раўнавагі?

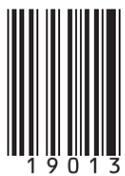
— Хтосьці з вялікіх сказаў: першым паэтам быў той, хто параўнаў жанчыну з кветкай, а празаікам — хто параўнаў жанчыну... з іншай жанчынай. Мне ж цікава шукаць сябе ў розных жанрах. Паэзія й

Лілія Бандарэвіч-Чарненка

проза — нібы сёстры, хоць у кожнай свае законы, эстэтыка, сакрэты. Гасподзь Бог адарыў мяне галоўнай узнагародай: чытачом. Пісаць для яго — вялікае шчасце й асалода. Часам такі знаёмы нам пах бэзу, зарыфмаваны ў паэтычны радкі, нейкі жэст ці слова лірычнай герані вершаў нагадваюць чалавеку дзіўную гісторыю з яго ўласнага лёсу, і гэта надзвычайна. Рух водару, святла з душы ў іншую душу... → Стар.6

ISSN 0439-3619

9 770439 361003

1 9 0 1 3

РАЗАМ

За волю, за шчасце і долю

75 гадоў таму савецкія войскі пры падтрымцы дзясяткаў тысяч партызанаў вызвалілі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў

Дзень Вызвалення і Дзень Незалежнасці Беларусі мы святкуем 3 ліпеня. Ведаем: у выніку бліскучай Беларускай аперацыі пры ўзаемадзейні І і ІІ Беларускай франтоў і пры падтрымцы партызан 3 ліпеня 1944 года сталіца Беларусі была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гэты дзень і стаў святам вызвалення ўсёй краіны.

Пагадзіцеся, між словамі вызваленне і незалежнасць ёсць сэнсавая павязь. Спрадвечнае жаданне беларусаў быць гаспадарамі на сваёй зямлі, мець нацыянальную дзяржаву часта выпрабавалася на моц. Колькі ўсяго перацярпелі! Калі ўдумаешся, то бліжэй да сэрца ўспрымаеш прасты і глыбокія радкі Уладзіміра Карызны — яны гучаць у Дзяржаўным гімне: “Разам з братамі дружна вяртаючы/ Мы баранілі родны парог/ У бітвах за волю, бітвах за долю/ Свой здабывалі сцяг перамог”. І было магутна, калі дзясяткі тысяч людзей ля стэлы “Мінск — горад-герой” спявалі гімн познім вечарам пасля ваеннага парада, масавай тэатралізаванай дзеі “Беларусь гераічная”. У тым выбрала моц усенароднага яднання.

Юбілей Вызвалення беларусы святкуюць годна, і святочныя імпрэзы — прадаўжаюцца, “вызваленчай хваляй” рухаюцца з Мінска на захад, да Брэста: шляхамі Перамогі. Мы аддаём даніну павагі подзвігу ветэранаў, схіляем галовы ў памяць пра тых, хто загінуў, вызвалючы свет ад нацызму. Выступаючы на ваенным парадзе ў гонар Дня незалежнасці, Прэзідэнт Беларусі пацвердзіў: наша дзяржава мае намер выкарыстоўваць усе рэзервы для аднаўлення спакою ў рэгіёне. Нагадаў, што памяць пра тых, хто змагаўся ў гады вайны, — гэта частка нацыянальнай самасвядомасці беларусаў. “Мы моцныя ў цяжкасцях. Менавіта ў выпрабаваннях найбольш ярка праяўляецца духоўная сіла беларусаў — сплаў мужнасці, смеласці, імкнення да справядлівасці і гатоўнасці аддаць жыццё, але не стаць на калені, не скарыцца”, — заявіў Аляксандр Лукашэнка.

Па ўсёй краіне ўскладаюцца кветкі, вянкы да помнікаў, абеліскаў, людна ў месцах масавых пахаванняў ахвяраў вайны, на мемарыялах. Праводзяцца памятна-святочныя імпрэзы, ушаноўваюцца ветэраны. Маштабная ўсенародная акцыя “Беларусь памятае!” — прадаўжаецца.

І з замежа мы таксама атрымліваем віншаванні ад землякоў. А таксама весткі пра тое, што і па-за Бацькаўшчынай беларусы адзначалі свята. У прыватнасці, падобныя імпрэзы прайшлі дзякуючы актывістам дыспары ў Іркуцкай вобласці (пра тое рыхтуем тэкст), у эстонскай Нарве (матэрыял у гэтым нумары). “Дзень Незалежнасці Беларусі — гэта сімвал нашага адзінства, і дзе б ні жылі — адчуваем сябе ў гэтыя святочныя дні разам з Бацькаўшчынай, — напісала ў рэдакцыю з Волгі Людміла Дзёміна, ураджэнка Бабруйска, кіраўніца Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” гарадской акругі Тальяці. — Важна зберагаць пераемнасць пакаленняў, паважаць традыцыі

папярэднікаў — бо яны ж дапамагаюць нам зберагчы, прымножыць усё добрае і каштоўнае, што назбіралі, заваявалі ў змаганнях з ворагамі, абараняючы і вызвалючы родную зямлю нашы бацькі, дзяды, прадзедаў”.

Спадарыня Людміла віншуе ўсіх беларусаў, чытаючы “Голас Радзімы” з Днём Вызвалення, з Днём

Яшчэ Людміла Дзёміна згадала ў допісе, што яе бабуля Кацярына Салановіч у вайну дапагала партызанам. А на здымках бачна, што народны ансамбль беларускай песні “Купалінка” на гэты раз выступаў у новых касцюмах. “І касцюмы новыя, шыкоўныя, і песню мае артысткі новую спявалі: “Родная старонка”, —

удакладніла змялячка. — Я спявала “Два сыны”. Касцюмы шылі майстрыхі ў Мінску — па замове Мінкультуры і Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур. Гэта ручная праца!”. За тое, што цяпер гурт “нібы з карцінкі”, кіраўніца суполкі ўдзячна кіраўніцы РЦНК Вользе Антоненцы і супрацоўніцы Цэнтра Валяціне Грышкевіч, Міністру культуры Юрыю Бондару ды Васілю Чэрніку (дарадцу Пасла Беларусі ў Расіі). Васіль Мечыслававіч сам вёз касцюмы з Мінска ў

Маскву, іх потым пераслалі ў Тальяці. Важнае звяно ў тым ланцужку — кіраўнік аддзялення беларускага Пасольства ў Уфе Пётр Іванавіч Балтруковіч. “Мы ўвесну будзем пацверджаць званне “Народны самадзейны калектыў”, і важна мець добры сцэнічны выгляд, — удакладніла Людміла. — Калі ўпершыню абаранялі званне, то я ўжо была ў такім касцюме: яго нам падарылі ў 2015 годзе Леанід Гуляка з Аляксандрам Сасновічам. (Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў ды кіраўнік аднаго з аддзелаў апарата Упаўнаважанага. — Рэд.) Верым, што званне — пацвердзім!”

Я б не засяроджваў на тых касцюмах увагі, ды, аказваецца, 13 жаночых строяў і кашулю-вышыванку для хлопца ў Тальяці з Бацькаўшчыны даслалі на пачатку чэрвеня. Беларусь зрабіла падарунак артыстам

На трыбуне ў час ваеннага парада

Незалежнасці. Жадае міру, шчасця, здароўя, дабрабыту, поспехаў у справах на карысць Бацькаўшчыны. Расказвае, што 2 ліпеня ў тальяцінскім філіяле Самарскага Дома дружбы народаў беларуская суполка правяла імпрэзу “Помні іх імёны”. “Яна прысвячалася 75-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, — удакладняе. — Паказалі дакументальны фільм пра вызваленне Беларусі ў ваенныя гады, відэафільм пра яе цяперашняе жыццё. А потым выступілі народны ансамбль беларускай песні “Купалінка”, харэаграфічны ансамбль “Танцмейстер «Бегонія»” і Алена Агібалава — выкладчыца Дзіцячай школы мастацтваў імя М. Балакірава”. На свята беларусы запрашалі ветэранаў. Сярод іх былі Аляксей Іванавіч Рыбакоў (у мінулым вязень Асвенцыма) і Генадзь Цімафеевіч Шаўрын (у вайну вязень канцлагера,

Артысткі ансамбля “Купалінка” цяпер у новых строях

што стварылі захопнікі на чыгуначнай станцыі “Лясная” пад Баранавічамі). Яны віншавалі тальяцінскіх беларусаў, усіх у зале з Днём Вызвалення Беларусі, Днём Незалежнасці. Цёпла ўспаміналі-гаварылі пра Беларусь і беларусаў. Працавала выстава кніг, альбомаў, іншых друкаваных выданняў пра Беларусь. А канцэрт прайшоў на адным дыханні: “Дзеці-гледачы пад вяселья беларускія песні танцавалі, а дарослыя нам падпявалі”. Мастацка-патрыятычны праект “Помні іх імёны” прадоўжыцца да канца года. Імпрэзы яшчэ пройдуць восенню ў Культурным цэнтры “Автоград”, у 9-й школе і 48-й гімназіі горада.

суполкі “Нёман” напярэдадні свята! І касцюмы — запатрабаваныя. Скажаў бы: працуюць на станоўчы імідж краіны. Людміла напісала, што марыць у 2020-м з гуртом прыехаць у Мінск, паўдзельнічаць у чарговым Фэсце мастацтваў беларусаў свету. І ўжо рыхтуецца новы рэпертуар. А сама яна сэрцам — на Бацькаўшчыне. Як глядзела відэатрансляцыі з Купалля, фэсту “Александрыя запрашае сяброў”, то згадала, як і яе “Купалінка” там гасявала. Тое ж і з бабруйскім фэстам “Вянок дружбы”: “Ну проста сэрца мае спявае ад захаплення: як усё прыгожа і годна!”.

Іван Ждановіч

СА СТУЖКІ НАВІН

Мінулае не здадзена ў архіў

Напярэдадні Дня Вызвалення ў Мінску быў прэзентаваны інтэрнэт-партал “Партызаны Беларусі”, а таксама публічна запушчана агульнадаступная база дадзеных пра партызанаў і падпольшчыкаў, якія дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі ў час Вялікай Айчыннай вайны. Распрацоўшчыкамі праекта выступілі Выдавецкі дом “Беларусь сёння” ды Нацыянальны архіў Беларусі.

Цяпер на сайце partizany.by можна знайсці каштоўныя звесткі. На партале змешчаны архіўныя дакументы — асабістыя справы беларускіх партызан-Герояў Савецкага Саюза, біяграфіі легендарных камбрыгаў, артыкулы пра гісторыю партызанскага руху. Па меры запаўнення на партале выбудуецца структура партызанскіх злучэнняў, маштабнай антыфашысцкай барацьбы ў кожным рэгіёне Беларусі. На момант запуску праекта адсканавана больш за 70 тыс. узнагародных лістоў і спісаў узнагароджаных, створана больш за 35 тыс. інтэрактыўных карткаў партызан. Праца па сканаванні, апрацоўцы дакументаў прадаўжаецца.

Запусціўшы пашыраны пошук, можна па асобных звестках (год і месца нараджэння, узнагароды, прыналежнасць да партызанскіх злучэнняў) знайсці ўдзельніка партызанскага руху, адкрыць яго інтэрактыўную картку. Так што цяпер мы больш зможам даведацца пра тое, што з’яўляецца важнаю часткай гісторыі Бацькаўшчыны.

МАЗы на “Шаўковым шляху”

Вельмі напружанай была барацьба экіпажаў грузавікоў на ралі-рэйдзе “Шаўковы шлях”, які

Беларускія каманды з іх МАЗамі

праходзіць з 6 па 16 ліпеня па тэрыторыях Расіі, Кітая і Манголіі. Пілот “МАЗ-СПОРТаўта” Сяргей Вязовіч пэўны час лідзіраваў, атрымаў перамогу й на шостым этапе ралі-рэйду: капотны МАЗ пад яго кіраваннем праехаў больш за 400 км за 4 гадзіны 23 минуты. І ў генеральнай класіфікацыі беларусы захоўвалі першынство пасля сямі этапаў. Аднак на 8-м, што праходзіць на тэрыторыі Кітая, аўтамабіль беларускага пілота перавярнуўся. СМІ апераўна паведамілі: машына змагла ўстаць на колы, праехала трохі ды спынілася. Экіпаж — цэлы, аднак, абследаваўшы грузавік, каманда вярнулася на ім у пункт старту. Пазней стала вядома, што МАЗ Сяргея Вязовіча завяршыў барацьбу ў ралі.

Маршрут усёго ралі-рэйду складае каля 5000 кіламетраў: гэта хуткасныя ўчасткі ва Усходняй Сібіры, мангольскія стэпы, кітайскія раўніны ды пясчаныя адрэзкі з выдмамі-дзюнамі ў пустыні Гобі.

Фарбы “Кушлянскага фэсту”

У Музеі-сядзібе Францішка Багушэвіча “Кушляны” прайшоў фэст, які ладзілі 29 чэрвеня Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры сумесна са Сморгонскім райвыканкамам. Кушляны — жывапісная мясціна, што на сумежжы Ашмянскага й Сморгонскага раёнаў, родны кут пісьменніка Францішка Багушэвіча. Для ўдзельнікаў свята ладзіліся займальныя квэсты, забаўляльныя заняткі для дзяцей і дарослых, майстар-класы па лінаграфіі, беларускіх танцах, вырабе выцінанак і лялек. Запускалі паветраных змеяў, на “Дударскім батле” ігралі беларускія дудары, выступалі фальклорныя гурты Сморгонскага раёна й музычныя з Мінска.

Экскурсію па Музеі-сядзібе Францішка Багушэвіча праводзіў захавальнік сядзібы Алесь Жамойцін. Працавалі рамесніцкія рады, “Палявая кухня”.

Падрыхтаваў Іван Ждановіч

БЛІЗКІЯ ЛЮДЗІ

Раўнапраўны дыялог

У Мінску 2 ліпеня прайшло чарговае штогадовае, пятае па ліку пасяджэнне Кансультацыйнага савета пры МЗС Беларусі па справах беларусаў замежжа

Іван Іваню

Збірацца на Бацькаўшчыне для лідараў беларускіх суполак замежжа — даўняя традыцыя. А фармат Кансультацыйнага савета пры МЗС Беларусі па справах беларусаў замежжа дае магчымасць прыехаць і супляменнікам здаля. У спісе ўдзельнікаў КС з замежжа сёлета — лідары, прадстаўнікі беларускай дыспары з Арменіі, Германіі, Ізраіля, Іспаніі ды Італіі, а таксама казахстанскага Паўладара, кыргызкага Бішкека. Яшчэ — з Рыгі, літоўскай Клайпеды, польскага Беластока й прыднястроўскага Ціраспяля. І суполкі з Масквы, Смаленска, Петразаводска былі прадстаўлены, а таксама Кіеў, французскі горад Фантанэ-а-Роз, швейцарскі Берн ды эстонская Нарва.

Гэткая ж амаль колькасць удзельнікаў КС і з беларускага боку — як меседж, арганізаваны пасыл на раўнапраўны дыялог. Усяго за круглым сталом сабраліся 37 чалавек. Запрошаны былі на пасяджэнне прадстаўнікі дзяржстановаў Беларусі, хто ў сваёй працы непасрэдным чынам судакранаецца з беларусамі замежжа, дэпутаты Нацыянальнага сходу, прадстаўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта, грамадскіх аб'яднанняў, СМІ. Мерапрыемства ў Круглай зале Міністэрства замежных спраў Беларусі адкрыў Міністр Уладзімір Макей, у ім паўдзельнічаў і Міністр інфармацыі Аляксандр Карлюкевіч.

Удзельнікі Савета падвялі вынікі работы за год, намецілі новыя сферы сумеснай дзейнасці, што паспрыяе ўмацаванню сувязяў паміж дыяспарай і беларускай дзяржавай. У сваім выступленні Уладзімір Макей адзначыў: культурна-гуманітарная супраца з дыяспарай асабліва паспяхова развівалася ў апошнія гады. Цяпер на такім грунце варта ўмацоўваць іншыя напрамкі ўзаемадзеяння — у галіне адукацыі, навукі, турызму, больш падтрымліваць моладзь. Міністр падкрэсліў каштоўнасць унёскаў дыяспары ў працэс вяртання на Бацькаўшчыну спадчыны яе знакамітых сыноў і дачок —

яспары ў Германіі, Ізраілі, Кыргызстане, Літве, Латвіі, Малдове, Польшчы, Расіі, Чэхіі ды іншых краінах замежжа за іх актыўнае прасоўванне эканамічных інтарэсаў Беларусі за мяжой. За плённую работу, скіраваную на пашырэнне беларускай культуры, значны ўнёсак ва ўмацаванне іміджу нашай краіны Міністр узнагародзіў 8 замежных членаў КС юбілейным медалём “100 гадоў дыпламатычнай службы Беларусі”. Уладзімір Макей выказаў упэўненасць, што высокая ўзнагарода будзе яшчэ больш натхняць актывістаў дыяспары на новыя добрыя справы на карысць нашай Радзімы.

У Музеі гісторыі беларускай літаратуры

а гэта ж працуе на ўмацаванне нашай нацыянальнай ідэнтычнасці.

Уладзімір Макей выказаў удзячнасць прадстаўнікам ды-

праграма знаходжання замежных сяброў КС у Беларусі была насычанай. У прыватнасці, раней яны наведвалі ўрачыстую цырымонію закрыцця

Беларусы замежжа сустраліліся ў святочным Мінску

II Еўрапейскіх гульніў — тое адбылося, калі меркаваць па інфармацыі ў сацсетках, дзякуючы падтрымцы дырэкцыі другіх Еўрапейскіх гульніў, МЗС і асабіста Максіма Дубянка, кіраўніка таварыства “Радзіма”. На здымках бачна: вельмі моцныя эмоцыі перапаўнялі ўсіх удзельнікаў гэтай сапраўды гістарычнай падзеі. Наведалі сябры КС і Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, дзе якраз 1 ліпеня адкрывалася літаратурна-дакументальная экспазіцыя “У сэрцы з Радзімай”. Яна цалкам прысвечана літаратурнай спадчыне беларускага замежжа. Музеём цяпер, нагадаем, кіруе вядомы ў беларускіх асяродках замежжа Міхаіл Рыбакоў: ён раней шмат працаваў з актывістамі дыяспары, узначальваў Культурны цэнтр Беларусі ў Польшчы. Наша газета ўжо расказвала, што цяпер музей рэалізуе цікавы праект “Збіраем гісторыю беларускай літаратуры разам”. Экспазіцыя ж дэманструе перыядычны друк беларускага замежжа ў XX стагоддзі — прадстаўлены літаратурна-грамадскія, гума-

рыстычныя, студэнцкія, царкоўна-рэлігійныя газеты й часопісы, паштоўкі. Выстаўлены кніжныя выданні па гісторыі стварэння беларускіх дыяспар, творы сучасных пісьменнікаў і паэтаў беларускага замежжа. Прадстаўлены арганізацыі, што каардынуюць і падтрымліваюць культурную й грамадскую дзейнасць беларусаў у замежжы. У часе сустрэчы ў Музеі літаратуры прайшла зацікаўленая размова аб супрацы па стварэнні экспазіцыі, прысвечанай літаратурнай спадчыне беларусаў замежжа.

Незабыўныя ўражанні атрымалі сябры КС, калі ў адпаведнасці з дзелавой праграмай Савета наведвалі ў Жодзіне знакамітае вытворчае аб'яднанне “БЕЛАЗ”. Яны таксама паўдзельнічалі ў святочных імпрэзах з нагоды 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У прыватнасці, 2 ліпеня сябры Савета былі запрошаны на святочны канцэрт “Вызваленне” у Палац Рэспублікі — у гэтай імпрэзе ўдзельнічаў, выступаў на ёй Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка.

КОЛЕРЫ СВЯТА

Вечна жыві, у сонцы квітней!

Тэматычны фестываль “Наша Радзіма — Беларусь”, які прайшоў у эстонскім горадзе Нарва, прысвячаўся 100-годдзю БССР, Дню Незалежнасці й 75 гадавіне Вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў

Сёлета ў жыцці нашай гістарычнай Радзімы шмат юбілеяў. І каб адзначыць гэтыя даты, прыцягнуць да іх увагу ў горадзе Нарве, дзе мы цяпер жывём, актывісты Беларускага таварыства “Сябры” правялі 6 ліпеня тэматычны Фестываль беларускай культуры “Наша Радзіма — Беларусь!”. Імпрэза прысвечалася 100-годдзю БССР, Дню незалежнасці Беларусі й 75 гадавіне Вызвалення Беларусі. Усё адбылося найлепшым чынам дзякуючы фінпадтрымцы Амбулсады Беларусі ў Эстоніі. Для фестываля мы выбралі Палац культуры “Ругодив” горада Нарвы. У фае экспанавалася вялікая выстава фатаграфій, на якіх адлюстравана мінулае і цяперашні дзень нашай Бацькаўшчыны. Калі праходзіў наш фест, Амбулсатар Беларусі ў Эстоніі Вячаслаў Качанаў уручыў ветэрану-нарвіцяціну В. А. Карзанаву, які ўдзельнічаў у вызваленні Мінска, юбілейны

медалё “75 гадоў вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”.

Беларусаў Эстоніі прадстаўлялі на фестывале ансамбль беларускай песні нарвскага таварыства “Сябры” і творчы калектыў беларускага таварыства “Спадкі” з горада Тарту. А своеасаблівым моцным ды прыгожым звязом фестываля стаў

народны ансамбль песні “Пліса” — гэта нашыя сябры з Кастрычніцкага СДК Смалявіцкага раёна. Дарэчы, самабытны гурт за цудоўныя аранжыроўкі песень, высокае выканальніцкае майстэрства жыхары Смалявіч і раёна з гонарам называюць: нашы другія “Песняры”! Доўгімі, шчырымі апладысмантамі ўшанавалі нарвіцяне таленаві-

тых, харызматычных гасцей-артыстаў. А песня “Зорачка” (яе спяваў саліст Алег Сёмін) яшчэ ўпрыгожылася танцамі Крысціны й Піліпа з ансамбля бальнага танца “Фламинго” ПК “Ругодив” ды асабліва ўразіла глядачоў — якія, дарэчы, нават стаялі ў праходах.

7 ліпеня ансамбль “Пліса” разам з нарвскімі “Сяб-

рамі” выступілі ў Тарту — у парку “ULEJOE” на святочнай Купальскай імпрэзе, якую ладзіла беларускае таварыства “Спадкі”. Без апаратуры, толькі з гітарай і баянам артысты пакарылі глядачоў, якія сабраліся ў парку.

Фестываль наш — гэта заключны этап праекта, які пачаўся раней. З 30 чэрвеня па 4 ліпеня нарвскія “Сябры” арганізавалі чарговую паездку групы жыхароў Нарвы ў горад-герой Мінск: на святы. Па дарозе мы наведвалі Мемарыяльны комплекс “Шунеўка” ў Докшыцкім раёне Віцебшчыны: там 22 мая 1943 года карнікі спалілі мясцовых жыхароў. Вёска Шунеўка пасля вайны не адраділася. У Мемарыяльным комплексе “Трасцянец” госці з Нарвы ўсклалі кветкі да помніка “Брама памяці”. 3 ліпеня нарвская турысты пабывалі на ваенным парадзе, які закончыўся велічным спяваннем Дзяржаўнага гімна і грандыёзным салютам. За тры дні ў Мінску турысты з Нарвы шмат чаго пабачылі.

Людміла Аннус,
Віктар Байкачоў,
Нарвскае беларускае таварыства “Сябры”

Разам гурты “Пліса”, “Сябры” і “Спадкі” выконваюць песню “Мы вам жадаем”

Зноў на Дняпры збіраюцца сябры

У чыстым кутку Магілёўшчыны магутны Дняпро ў чарговы раз у Купальскую пару паяднаў майстроў і аматараў народнага мастацтва з Беларусі, Расіі ды Украіны, а сама Александрыя стала месцам сяброўскіх сустрэч і пляцоўкай для народнай дыпламатыі. Пра тое 6 ліпеня гаварыў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, выступаючы на свяце “Александрыя збірае сяброў”.

даў планеты, у мацаванне дружбы паміж народамі. Папулярнасць фесту ў Александрый год ад года расце, прыйшла пара ставіць перад сабой высокія задачы”.

Свята “Александрыя збірае сяброў” — сапраўды народнае па духу, яно дае магчымасць праявіць сябе сотням адораных людзей. І штогод яркіх талентаў на гасцінны бераг Дняпра ў Купальскую пару прыязджае ўсё больш. Прэзідэнт заўважыў: на свяце “Купалле” ў Александрый прадстаўлена

Над Дняпром звяваецца Купальскі вянок

та да нас далучыліся прадстаўнікі нашай суседняй Літвы, дзе ў канцы чэрвеня адзначаюць Янаў дзень. Спадзяюся, прыезд літоўскіх гасцей пакладзе пачатак новай традыцыі — запрашаць на свята нашае прадстаўнікоў іншых краін, у якіх ёсць сваё Купалле. Гэта стане ўнёскам Беларусі ў захаванне творчай разнастайнасці наро-

далёка не ўсё, што ёсць у Беларусі, але ёсць самае яркае: і рамёствы, і творчасць. “Нам трэба паклапаціцца, каб штогод ці то “Славянскі базар”, ці то гэты фест напаўняўся нечым новым. Тады будзе дынаміка росту. Мы павінны зрабіць усё, каб гэтае Купальскае свята з кожным годам было ўсё ярчэйшым і ярчэйшым”.

Купалле ў Клайпедзе

Беларускі сцяг на Купальскім свяце

У Купальскую пару па Сонцы — так рабілі нашы продкі — 23 чэрвеня Беларускае таварыства “Крыніца” ў літоўскім горадзе Клайпедзе святкавала Купалле

Прыемна было мне атрымаць запрашэнне з суполкі “Крыніца”, якой кіруе Мікалай Логвін, на Купальскае свята. Паехалі з жонкай Вольгай, маёй Купалінкай. З намі яшчэ — Жанна Раманоўская, дырэктарка Даўгаўпілскага Цэнтра

беларускай культуры, ды наш гурт “Пралескі” пад кіраўніцтвам Анастасі Лукашонак: ён вельмі ўпрыгожыў сваім яркім выступленнем святочны канцэрт.

Купальцаў віталі дарадца Амбулсаты Беларусі ў Літве Ірына Зубко, супрацоўніца Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур (Мінск) Алена Госцева ды кіраўніца праектаў Цэнтра нацыянальных культур у Клайпедзе Таццяна Конанава.

У свяце паўдзельнічалі беларускія вакальныя гурты з Клайпеды “Купалінка” й “Верасок” (мастацкая кіраўніца іх — Ва-

Прыемна было, што гучала ў канцэрце й некалькі песень на мае словы: “Дзічка” (выконваў гурт “Паўлінка”) і “Касцёр для дваіх” (Сяргей Шабадалаў). Аўтар музыкі песен — Альберт Белусь. Яшчэ “Пралескі” спявалі песню Райманда Паўлса й Гунтара Рача “Nekur nav tik labi ka majas” па-беларуску, у маім перакладзе — назва гучыць як “Нідзе няма лепей як дома”. Сяргей Шабадалаў спяваў і вядомую рускую песню Алены Васілёк “Галіна” па-беларуску ў маім вольным перакладзе.

Завяршыўся канцэрт агульным выкананнем песні на мае

Выступае ансамбль “Пралескі”

ляніца Снігур), з Ліепай — “Паўлінка” (мастацкая кіраўніца Жанна Буйніцкая), вядомы спявак-саліст з Вісагінаса Сяргей Шабадалаў. На святочнай імпрэзе я чытаў свой верш “Дачка лесніка”.

словы й музыку Аляксандра Рудзя “Беларускі дом”: цяпер гэта гімн Саюза беларусаў Літвы.

І доўга яшчэ пад прыгожыя песні-мелодыі кружыліся карагоды вакол высокага Купальскага вогнішча.

Дзякуй вам за цудоўнае свята, хлебасольныя беларусы Літвы! Да новых сустрэч!

Станіслаў Валодзька, г. Даўгаўпіле

СПАДЧЫНА

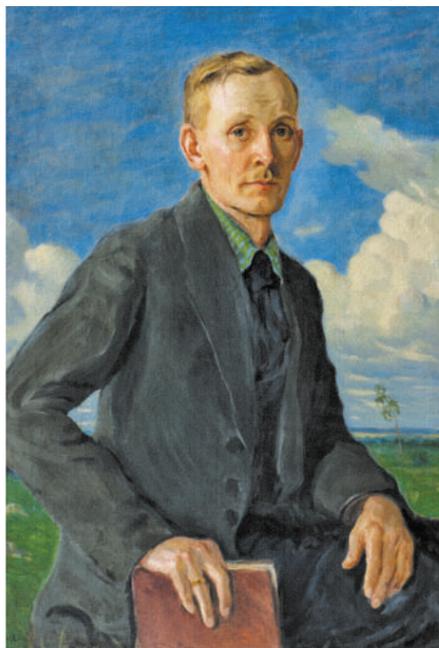
Мастацкія вобразы з Купалаўскага музея

У выдавецтве “Беларусь” выйшаў альбом-каталог, які прэзентуе мастацкія творы з калекцыі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы

Гэтыя творы з’яўляліся на свет, рупліва збіраліся на працягу амаль стагоддзя. І нават самы першы прагляд такога збору глядача ўражае. Найпершая заслуга ў нараджэнні альбома “Янка Купала. Я адплаціў народу, чым моц мая магла” належыць Купалаўскаму музею. Аўтар ідэі, навуковы кіраўнік праекта — дырэктарка скарбніцы купалаўскай памяці Алена Ляшковіч. Укладальнікі выдання — як сама яна, так і В. Ціханавецкая, Н. Савіч. Альбом-каталог пабачыў свет па заказе й пры фінпадатрымцы Міністэрства інфармацыі Беларусі.

Варта заўважыць: музейная калекцыя — адзіны ў краіне найбольш поўны збор твораў выяўленчага мастацтва, прысвечаных асноўным этапам жыцця й творчасці паэта. Згаданы ж альбом-каталог знаёміць з творамі, што належаць да нацыянальнай школы выяўленчага мастацтва, ад 20-х гадоў мінулага стагоддзя да сучаснасці. Падаюцца цікавыя звесткі з біяграфіі Песняра, з гісторыі напісання некаторых твораў. Істотна дапаўняюць альбом-каталог і біяграфічныя даведкі пра мастакоў.

Канешне ж, альбом патрабуе лакальнага, але разам з тым і ёмістага навуковага, мастацтвазнаўчага каментарыю да збору рэпрадукцый. З грунтоўным уступным артыкулам, які характарызуе

Дзмітрый Полазаў. Партрэт Янкі Купалы. 1921 г.

прынцыпы стварэння музейнай калекцыі, выступае мастацтвазнаўца Таццяна Бембель. У прыватнасці, яна заўважае, што “мастацкая калекцыя дапамагае шукаць адказы на пытанні, якія й цяпер застаюцца актуальнымі: што такое нацыянальная школа выяўленчага мастацтва; ці з’яўляецца беларуская школа сапраўды самастойнай, а не сумай уплываў і не адгалінаваннем суседзяў з усходу, захаду, поўначы ці поўдня; ці змянялася ступень

яе самастойнасці на працягу таго перыяду, што прадстаўляе калекцыя — ад нараджэння Купалы да сённяшніх дзён...”.

Сотні работ, прадстаўленых у выданні, пашыраюць наша ўяўленне й пра беларускае мастацтва, і пра самога Янку Купала. Згадаем, што другі класік, Уладзімір Караткевіч, казаў пра Песняра: “Гэты чалавек усім створаным вярнуў народу годнасць, годнасць за сваё мінулае, сілу жыцця у сённяшнім, мужнасць, каб глядзець у будучыню... для нас, беларусаў, ён адзін такі. Ён — Купала. І гэтым усё сказана”.

Да нараджэння альбома-каталога “Янка Купала. Я адплаціў народу, чым моц мая магла” спрычыніліся парадамі, крытычнымі заўвагамі старшыня Беларускага саюза мастакоў Рыгор Сітніца, супрацоўніцы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Галіна Варонава, Марына Плаўская, Інга Цераховіч, а таксама Наталля Гермацкая, Людміла Скакун, Лідзія Камінская. І музей, і выдавецтва “Беларусь”, і ўсіх, каму дарагі лёс беларускай літаратуры, можна павіншаваць з адметнай падзеяй — стварэннем альбома, які, несумненна, будзе запатрабаваны.

А на будучыню хацелася б звярнуць увагу выдавецтва “Беларусь”, іншых кнігавыдаўцоў, увогуле арганізатараў кніжнай справы на тое, што падобнага кшталту мастацкіх альбомаў патрэбны і ў дачыненні да іншых класікаў беларускай літаратуры. Найперш варта было б, падаецца мне, выдаць кнігу з рэпрадукцыямі мастацкіх твораў, прысвечаных

Якубу Коласу. І варта б ужо збіраць, фарміраваць хаця б кніжнае выкладанне калекцый жывапісных, скульптурных, графічных работ, мастацкіх фотопартрэтаў, звязаных з жыццём і творчасцю Васіля Быкава, Уладзіміра Караткевіча, Рыгора Барадуліна.

Кастусь Ладуцька

Леў і Сяргей Гумілеўскія. Янка Купала. 2008 г.

Шляхамі з Цюмені да Брэста

Беларусы Цюменскай вобласці прапануюць турфірмам рэгіёну ладзіць больш паездкаў у Беларусь, а яе жыхарам — ездзіць у госці да сібірскіх беларусаў-самаходаў. Адпрацоўваецца міжнародны турмаршрут “Дарогамі самаходаў: з Беларусі ў Заходнюю Сібір”.

Няўрыслівы

Ганаровы Генеральны

Пашанцавала нам, беларусам Цюмені, на Ганаровага Генеральнага консула Уладзіміра Шуглю, і Беларусі — таксама. Як вядома, тавараабарот між вобласцю й Беларуссю за гады яго консульства няўхільна расце, як і колькасць беларускіх ліфтаў, аўтобусаў у рэгіёне, усё больш прадуктовых беларускіх крам. А 9–14 чэрвеня па ініцыятыве суполкі “Саюз — інтэграцыя брацкіх народаў”, якой кіруе Уладзімір Фёдаравіч (родавыя карані яго з Карэліцкага раёна Гродзеншчыны), пры падтрымцы Пасольства Беларусі ў Маскве (з намі працаваў старэйшы дарадца Пасла, кіраўнік Дзелавага культурнага комплексу Пасольства Васіль Чэрнік) мы былі ў Беларусі: каб наладзіць кантакты і ў сферы турызму. Гэта — адзін з новых і, упэўнены Уладзімір Шугля, перспектывных кірункаў яго працы.

Дэлегацыя невялічкая: начальнік аддзела турызму й працоўвання дэпартаменту спажывецкага рынку й турызму Цюменскай вобласці Аляксей Пляханаў, дырэктар туркампаніі “Кэт-тур” Вікторыя Дзмітрыева, памочнік консула, намеснік дырэктара холдынгавай кампаніі ГД “Мангазья” Аляксей Шугля ды я, прадстаўніца НКА “Аўтаномія Беларусь”. Я прапанавала зладзіць міжнародны турмаршрут “Дарогамі самаходаў: з Беларусі ў Заходнюю Сібір”. Праект, дарэчы, выйграў муніцыпальны грант — і на яго мы змаглі ажыццявіць паездку. Адзін з вынікаў паездкі: прапанова беларускага боку падпісаць дамову аб супрацы ў сферы турызму паміж адпаведнымі дэпартаментамі Цюменскай вобласці ды Беларусі. Да таго ж Вікторыя Дзмітрыева і Аляксей Шугля з сынам пабывалі таксама ў Брэсце.

Дарэчы. Па вяртанні дадому мы даведаліся: на VI Форуме рэгіёнаў Беларусі ды Расіі, які пройдзе хутка ў Санкт-Пецярбурзе, тэмай пленарнага пасяджэння стануць “міжрэгіянальны сувязі як аснова фарміравання адзінай культурнай ды гуманітарнай прасторы народаў Беларусі ды Расіі”. На адной з секцый будуць разглядаць “турызм як драйвер эканамічнага й культурнага развіцця рэгіёнаў Беларусі ды Расіі”. Так што Цюмень (і Шугля...) ідуць на апарэджанне! На форуме плануецца падпісаць пагадненні аб супрацы між рэгіёнамі дзвюх краін, камерцыйныя кантракты, іншыя дакументы аб партнёрстве.

Што мы ўбачылі, чым захапіліся?

Беларусь цяпер славіцца сваёй сельгаспрадукцыяй: толькі ў Цюмені каля 20 месцаў, дзе прадаюцца беларускія прадукты — ад цукерак да каўбас і сыроў. Якасць — высокая, смакі — натуральныя. Такія прадукты і ў самой Беларусі. Нам расказалі пра нацыянальную сетку магазінаў “Радзівілаўскі”. А Радзівілы, як

вядома, гэта заможны род магнатаў (як цяпер алігархі...) часоў Вялікага Княства Літоўскага — старажытнай дзяржавы, у складзе якой былі калісцы беларускія землі. Родавы замак магнатаў, іх рэзідэнцыю ў Нясвіжы (Мінская вобласць) штогод наведваюць сотні тысяч турыстаў. Славацца фірмовыя кандытарскія крамы “Камунарка”, “Спартак”, хлебабулачныя “Каравай” ды іншыя. Школьнікі, дарэчы, любяць удзельнічаць у майстар-класах на мінскай фабрыцы “Камунарка”, дзе праходзяць дэгустацыі без абмежаванняў. Запрашалі на “салодкія” вытворчыя туры й цюменскіх дзяцей. Во наласуюцца!

Карысна прайшла сустрэча са старшынёй Беларускай асацыяцыі клубаў ЮНЭСКА Дзмітрыем Субцельным. Ён быў летась у Цюмені на прэзентацыі “маршруту па самаходах”, зацікавіўся праектам — такія вандроўкі, мяркуе, дапамогуць сябрам клубаў пры складанні сваіх радаводаў. А ў ліку кірункаў дзейнасці асацыяцыі — праца лінгвістычных лагераў па паглыбленым вывучэнні англійскай мовы, міжнародныя валанджэрскае аграды па аднаўленні замакаў на тэрыторыі Беларусі. “Вашы хлопцы й дзяўчаты могуць падаваць заяўкі ў гэтыя лагеры й аграды”, — прапанавала Дзмітры Юр’евіч. Пад абаронай ЮНЭСКА цяпер і старадаўнія абрады, нават адметныя стравы нацыянальных кухняў — у Беларусі гэта знакамтыя драпікі, некаторыя гатункі хлеба. Смачная ежа, кажуць, спрыяе

рупліўцы спрыяюць развіццю вёскі, дзякуючы ім развіваецца сельская інфраструктура. Гэта й месцы адпачынку на прыродзе, і ўвага да народных традыцый, нацыянальнай ежы, абрадаў. А яшчэ — зносіны з гаспадаром сядзібы, яго сям’ёй, душэўныя размовы за гарбатай (ці чаркай самагонкі, якая — брэнд краіны). Гасціннасць і ветлівасць, шчырасць і самабытнасць — яны кожнаму з нас даспадобы!

Вітаем Форум рэгіёнаў!

З 16 па 18 ліпеня ў Санкт-Пецярбурзе праходзіць VI Форум рэгіёнаў Беларусі ды Расіі. Цэнтральнай імпрэзай яго будзе пленарнае пасяджэнне, у якім плануецца ўдзел кіраўнікоў дзяржаў. Тэма пленарнага пасяджэння — міжрэгіянальны сувязі як аснова фарміравання адзінай культурнай ды гуманітарнай прасторы народаў Беларусі ды Расіі. Будуць падпісаны пагадненні аб супрацы паміж рэгіёнамі краін, камерцыйныя кантракты, іншыя дакументы аб партнёрстве.

Беларусь за 15 гадоў стала краінай агратурызму, пацясніўшы саму Італію ў гэтым кірунку. Сядзібы не канкурэнты — яны дапаўняюць адна другую. Скажам, на “Хутары Дудара” займаюцца развіццём інтэлектуальнага турызму. Гаспадар Алесь Лось (ён мастак-графік, фольк-музыка) сустрэў нас іграй на дудзе, паказаў музей музінструментаў, сабраных ім: там ёсць дудкі, скрыпка, цымбалы, дуда, гармонік... У сядзібе падаюць толькі гарбаты й духоўную ежу. Алесь адладжвае сувязі з музычнымі школамі, дзеячамі культуры. На адкрытай сцэне нядаўна паказалі спектакль па творы Станіслава Манюшкі, ураджэнца Беларуска-

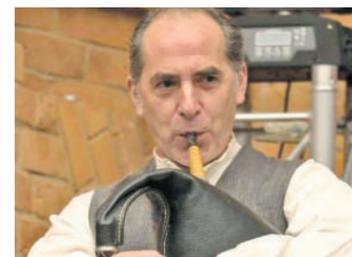
продкаў-самаходаў у Сібір. Як вядома, толькі ў ходзе Сталінскай рэформы Беларусь пакінула звыш 600 тысяч чалавек. Дарэчы, і ў нашай групе ўсе спалучаны з Беларуссю. Аляксандр Шугля — беларус па крыві, я жыла ў Магілёве 40 гадоў, і ў Вікторыі Дзмітрыевай ды Аляксея Пляханава прадзедады былі беларусамі.

Раскоша спакою з Бацькаўшчыны

Наведалі мы й вядомыя беларускія санаторыі “Юнацтва” і “Крыніца” паблізу Мінска, у якіх сярэд адпачывальнікаў да 90% расіянаў, прычым больш паловы іх прыязджаюць паўторна. Па цане з падобнымі паслугамі ў Расіі розніца невялікая, але прырода ім падабаецца, і пералік медпаслуг шырэйшы. Пра магчымасці супрацы ў гэтай сферы расказвала нам Алена Навічэнка з устаноў “ЦэнтрКурорт”.

Змястоўна была сустрэча ў Міністэрстве спорту й турызму: гутарылі мы з кіраўнікамі дэпартаменту й нацыянальнага агенцтва па турызме, прадстаўнікамі “ЦэнтрКурорта”. Намеснік старшыні Рэспубліканскага саюза турындустрыі Дзмітры Скварчэўскі прэзентаваў праект “Дзіўная Беларусь” — ён пра турпатэнцыял краіны, яе асноўныя славацкі. “У Беларусі адчуваецца раскоша спакою, — казаў ён. — І найлепшая тут парада для адпачынку: расслабцеся! У вас ёсць час падумаць!”. Дзмітры цікава расказаў пра адметнасці беларускіх гарадоў, прыроды (у Беларусі 11 тысяч азёр і 20 тысяч рэк).

Аляксей Пляханаў расказаў пра турпатэнцыял Цюменскай вобласці. Адно царскае паляванне чаго варта! Гэта калі зімою паляўнічыя ў кажухах без зброі ў санках, на конях заганыюць дзічыну сабакамі. Сібір — турбрэнд Расіі: 56% тэрыторыі краіны, 25% насельніцтва, 140 нацыянальнасцяў. Ёсць маршрут “Чорнае золата Сібіры” (паказваюць, як здабываецца нафта), “Імператарскі маршрут” (па месцах, дзе жыў Мікалай II і яго сям’я ў апош-

Дудар-гаспадар Алесь Лось

нія месяцы ў Сібіры). Купецкія дамы з унікальнай сібірскай накладной разьбой, дываны, смачная рыба (муксун, нельма), касцяны промысел... Гэта знаёмства з паганствам і побытам абарыгенаў, з месцамі сібірскіх ссылак і змагання за волю. А сучасную Цюмень мы называем сталіцай пераменаў і рэалізацыі магчымасцяў, горадам шчаслівых людзей. Рэгіён па многіх паказчыках — у ліку лепшых у Расіі, па якасці жыцця трымае першыноство. І ў тым беларусы могуць пераканацца. У наш горад увайшлі буйныя гандлёвыя кампаніі, хоць Цюмень — не мільённік: пакупніцкая здольнасць насельніцтва высокая. А ў канцы свайго выступу Аляксей Пляханаў прывёў меркаванне Марка Твэна: “Толькі пра дзве рэчы мы будзем шкадаваць перад смерцю: што мала любілі й мала падарожнічалі”.

Я ж на сустрэчы распавяла пра самаходаў як унікальную гістарычна-культурную з’яву (можа варта было б яе ўнесці ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЭСКА? — Рэд.) і пра тое, якія традыцыі беларусаў-сібіракоў на зямлі Цюменскай захаваліся. Вікторыя Дзмітрыева гаварыла пра фінансавыя складнікі рэальных цюменскіх маршрутаў, Аляксей Шугля — пра супрацу “Беларусь — дыяспара” ў Заходнесібірскім нафтавым рэгіёне, працу суполкі “Саюз — інтэграцыя...”, Ганаровага Генеральнага консула Беларусі ў Цюмені. Многае зацікавіла гаспадароў сустрэчы, казалі: “Вы так шмат робіце!!!”. А ўрэшце намдырэктара дэпартаменту па турызме Мінспорту Віталь Грыцэвіч унёс прапанову: падпісаць дамову аб супрацоўніцтве між дэпартаментамі ў галіне развіцця турызму. Патлумачыў: “Турызм Цюменскай вобласці — дарогога варты! Мы вам прапануем актыўна ўдзельнічаць у беларускіх выставах тураператараў: многія рэгіёны Расіі з еўрапейскай яе часткі рэкламуюць тут свой прадукт. Прыемна, што Цюмень праявіла такую ініцыятыву. Наша дзейнасць будзе ўзаемакарыснай”.

Нам шмат удалося пабачыць, зрабіць — бо паспрыяла таму Пасольства Беларусі ў Маскве, наш сябар Васіль Чэрнік: ён раней быў намеснікам Міністра культуры. У Мінску яго ведаюць, цэняць, паважаюць, і якраз па яго дамоўленасці ў нас быў мікрааўтобус! Васіль Мечыслававіч прызнаўся: з задавальненнем прыняў прапанову Уладзіміра Шуглі, з якім добра знаёмы. Ён не сумняваецца, што развіццё беларуска-цюменскага турызму — справа перспектывная. Дзякуючы нашаму сябру мы паглядзелі спектакль у Нацыянальным акадэмічным драмтэатры імя М. Горкага — за тое яму асабліва ўдзячнасць.

Людміла Бакланова,
г. Цюмень

Злева направа: Аляксей Шугля, Аляксей Пляханаў, Вікторыя Дзмітрыева, Людміла Бакланова, Дзмітры Субцельны

выпрацоўцы гармонаў шчасця, гэта — частка культуры любога народа. У Беларусі выпусцілі “Кулінарную карту”, ёсць сайты з беларускімі рэцэптамі: толькі з бульбы тут гатуюць сотні розных страў!

Аграсядзібы: камфорт з нацыянальным каларытам

Мы наведалі тры аграсядзібы з рознай спецыфікай: “Налібоцкія васількі”, “Свет пчол” і “Хутар Дудара”. Вельмі ўражаныя ўбачаным! Экскурсію правяла Валерыя Кліцнунова, старшыня праўлення аб’яднання “Адпачынак у вёсцы”. Прэзідэнт Беларусі падтрымаў на кананадаўчым узроўні развіццё агратурызму. Вызвалены ад падаткаў тыя, хто прымае гасцей на сваёй тэрыторыі: бо такія

сі: 2019-ы аб’яўлены ЮНЭСКА годам гэтага кампазітара. Здзівіла нас такая паслуга пчалароў, як “Сон на вулях”: у спецыяльным памяшканні трэба легчы на вулей спіноў — і тады адчуваеш цеплыню, вібрацыю ад руху пчол, адчуваеш водар мёду. Усё гэта супакойвае нервовую сістэму ачалае. А хто з гаспадароў мае коней, той ладзіць далёкія паездкі ў экіпажах — пад даўніну, з фурманам.

Для гаспадароў сядзібаў праводзяць семінары, яны абменьваюцца досведам. “У Расіі каласальны патэнцыял для развіцця хутароў, агратурызму: бо там вялікая разнастайнасць нацыянальнасцяў, рэлігій, — лічыць Валерыя Кліцнунова. — А ў будучыні якраз індывідуальны, сямейны адпачынак будзе пераважаць”.

Мацыёлы для спадарыні Ліліі

Увесну, з бярозавікам

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

— У кнізе “Зона іграе блюз” (1999) вы пісалі пра беды, трывогі, мары непаўналетніх злчынцаў, якія спатыкнуліся на жыццёвай дарозе. Праз 10 гадоў у вас выйшла першая кніга на праваслаўную духоўную тэматыку “Мацінка Вера”, прысвечаная ігуменні Густынскага Свята-Траецкага манастыра. Я ведаю: амаль 30 гадоў займаецеся вы медыяслужэннем Прусаўляў, манастыру і нават часта жывяце там як паслушніца. Што самі шукаеце ў жыцці?

— Калі каратка, то шукаю — сябе. Дарэчы, на самай справе гэтыя кнігі звязаны між сабой. Хоць бы таму, што мы, я перакананая, прыходзім у гэты свет не для таго, каб ударыць, абвінаваціць, а каб падняць і абняць. Так вучыць нас Вера. Кнігі мае пра тое ж: пра жыццё й мастацтва быць чалавекам... Я палюбіла згаданы манастыр шмат гадоў таму, калі ён стаяў яшчэ ў руінах. Ігумення Вера й сёстры яго адрадылі, ператварылі ў цэнтр высокай духоўнай культуры. Адроджаная Густынская мясціна — залатая старонка нашага Прусаўляў. Аб Густыні, я насельніца, аб Прусаўляўнай Веры, я падзвіжніца можна гаварыць і пісаць бясконца. У мяне 5 напісаных і выдадзеных кніг — пра жыватворны ўплыў Веры на лёсы людзей, пра яе ролю ў нашым сённяшнім жыцці. Я дзякую Госпаду за падараную мне ласку жыць ля гэтай мясціны, грэцца ў яе сценах і кел-

лях, перад яе святымі абразамі ад жыццёвых снягоў і завей... Манаства — доля абраных, а я — звычайны свецкі чалавек: толькі падышла да Гасподніх дзвярэй, стукаю ў іх і спадзяюся, што мне адчыняць...

— Палова з ваших кніг, якія выйшлі ва Украіне, на беларускай мове і пра Беларусь. Адчуваеце духоўныя сувязі з Бацькаўшчынай?

— Безумоўна! Я ж беларуска па нараджэнні, светаўспрыман-

Пісьменніца з маці і братам Мікалаем

Ашмянскія наструркі

На далнім беразе
Наструрцыя цвіце...
Праз дождж і верасень
Цягнік мяне вязе
Туды, дзе праведны
Травы пад ветрам спеў,
Ад рук дзе маміных
У дзежцы хлеб паспеў...
ТАМ сінь крышталёвая
Вачэй, ракі, нябёс...
Тугу вакзальную
ТУТ вечер мне прынёс
Праз шкло вагоннае,
І несалодкі чай,
І ноч бяздонную —
Плацкартны мой адчай.
Мадрыд, Венецыя,
Стамбул і Анкара
Агнямі свецяцца...
Туды не еду я.
Зусім не ў Турцыю
Цягнік мяне вязе —
Да мамінай наструрцы,
Што так яшчэ цвіце!

Лілія Бандарэвіч-Чарненка

ні, духу. Беларусь — мая Радзіма, Айчына. Мае родавыя карані ў Беларусі, душа мая там. І калі б не была я беларускай, не пісала на роднай мове, не пісала пра Беларусь, то не дасягнула б нічога ва Украіне. Менавіта гэта — адна з галоўных маіх пераваг, адметнасцяў: бо на Чарнігаўшчыне вельмі любяць нашу краіну, беларусаў. Улада й мецэнаты з задавальненнем спансуюць выданне маіх кніг, дзе ёсць тэксты на беларускай мове. Мяне цяняць і чытаюць ва Украіне якраз таму, што я беларуска, што я пішу пра Мінск, Гомель, Гродна, Ашмяны, Еўфрасінню Полацкую, Траецкае прадмесце, Марка Шагала... І прывіды беларускага Чорнага замка Альшанскага заўжды са мной, прычым яны — добрыя... Са мною тут кнігі Уладзіміра Караткевіча, Ларысы Генюш, Святланы Алексіевіч, Людмілы Рублёўскай, Максіма Багдановіча, Яўгеніі Янішчыц... Са мною чыстыя й прасторныя мінскія

Два дамы для кветкавай душы

Лілія Бандарэвіч-Чарненка — сябар саюзаў пісьменнікаў Украіны, Беларусі. Піша на ўкраінскай, беларускай, рускай мовах. Аўтар зборнікаў паэзіі “Красавік любові”, “Леташні дождж”, “Ад берагоў Дзясны да Сожа”, “Густынскія эцюды”, “Медытацыі” ды іншых. Сярод яе кніг прозы — “Зона іграе блюз” (прысвечаная падлеткам з дзіцячай выхавальчай калоніі, у якой аўтарка працавала настаўніцай амаль 20 гадоў), “Жанчына, якая нешта ведае”, “Мацінка Вера”, “На берагах каханьня”, “Мы ўсе падарожныя”, “Жанчына з будучыні”, “Ігумення”, “Цёплая царква Стрэчання Гасподняга”, “Даравальная нядзеля”.

Друкавалася ў шэрагу літаратурных часопісаў Украіны, Беларусі. У выдавецтве “Мастацкая літаратура” надаўна выйшла яе апавяданне па-беларуску “Смарагдавыя пацеркі” ды твор “Ева ў пошуках Адама”. Вядомы ўкраінскі пісьменнік Сяргей Дзюба назваў адну з сваіх прамоў да яе кнігі так: “Беларусь — гэта Лілія Бандарэвіч”. Што яе жыццё й творчасць неаддзельныя ад Беларусі, пра тое кажуць і назвы рэцэнзій, артыкулаў пра пісьменніцу. Напрыклад, “Дачка Беларусі і Украіны” ці “Дзве Радзімы закаханай Жанчыны” ў беларускай газеце “Літаратура і мастацтва”, альбо “Два дамы душы Ліліі Чарненкі” (з украінскай газеты “Деснянська правда”).

Лаўрэатка шэрагу міжнародных прэміяў. У 2011-м ушанавана Вялікай літаратурнай прэміяй Саюза пісьменнікаў Расіі ды Фонду Іаана Златавуста за апавесць “Мацінка Вера”. Узнагароджана медалімі імя гетмана Івана Мазепы, кінарэжысёра Аляксандра Даўжэнка. Адзначана дыпламам праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі “за актыўны ўдзел у развіцці творчых сувязяў паміж літаратарамі Беларусі ды Украіны”, граматай Міністэрства культуры Беларусі “за значны ўнёсак у пашырэнне духоўных скарбаў беларускага народа”, граматай Усеўкраінскага саюза беларусаў. У 2006-м удзельнічала ў з’ездзе Саюза пісьменнікаў Беларусі (Мінск), бывала на міжнародных мінскіх кніжных кірмашах, “Славянскіх дажынках” у Гомелі. На многіх прэзентацыях яе кніг у Чарнігаве й Прылуках былі прадстаўнікі Амбасады Беларусі ва Украіне, Усеўкраінскага саюза беларусаў ды чарнігаўскай суполкі “Сябры”.

Шэраг навукоўцаў пісалі артыкулы, даследаванні па творах пісьменніцы. Нязменны рэдактар яе кніг Сяргей Дзюба так піша пра творчасць: “Лілія Бандарэвіч — літаратар еўрапейскага ўзроўню, у большасці сваіх тэкстаў — сучасная ды іранічная, парадасальная ды інтэлектуальная. Творы яе поўныя незвычайных асацыяцый, арыгінальных вобразяў, філасафічнасці й глыбіні”. Да таго ж яны поўняцца трапяткай любоўю да Беларусі ды Украіны, да славянскіх духоўных архетыпаў: бабулінага куфра, любістка, беларускіх цымбалаў, Чумацкага шляху, да Жыровіцкага манастыра й Белавежскай пушчы.

Ва Украіне Лілію Бандарэвіч-Чарненку лічаць беларуска-ўкраінскай пісьменніцай, своеасаблівым мостам дружбы між Беларуссю ды Украінай, народным Амбасадарам: яна нястомна пашырае культуру, гісторыю роднай Беларусі ў свеце. Да таго ж як журналістка працуе ў абласных і ўсеўкраінскіх газетах — вяртаецца з паездак па Беларусі з матэрыяламі пра Бацькаўшчыну, яе людзей. Пераклала з украінскай мовы на беларускую зборнік вершаў вядомага ўкраінскага паэта, доктара навук Ігара Паўлюка.

праспекты, гомельскі тэатр, на спектаклях якога я люблю бываць... І пах верасоў, і цыбаты буслы на іржышчы, і рэчка Сож... У адным з маіх вершаў ёсць такія словы: “Пад украін-

скаю страхой па-беларуску ластаўка шчабача...”.

— Вы — шчаслівы чалавек?

— Так. Гасподзь Бог — геніяльны рэжысёр: ён мудра ўсё зладзіў, даў мне ўсё для шчасця. У мяне — выдатная сям’я: мама, сын Сяргей, унучкі Эля і Багдана. Эля яшчэ ў школе вучыцца, іграе на бандуры. А Багдана заканчвае ВНУ па спецыяльнасці мастак-дызайнер. Я займаюся любімай справай, Бог даў мне адну з найвысакародных паслухмянасцяў: працаваць з пяром... Мы жывем у складаны час, кожны ў сваёй краіне, і ўсе разам — на планеце Зямля. І ўсе мы — дзеці Зямлі, Сусвету: гэта трэба берагчы. Штодзень мы спрабуем адшукаць ісціну, з якой не страшна будзе жыць, вучымся разумець і любіць адзін аднаго. Бо любоў мацней за нянавіць, злосць, і яна заўсёды перамагае. Гэта, я ўпэўнена, самае надзейнае апірышча, разумная альтэрнатыва варажасці й неразумнасці. Таму я жадаю ўсім нам любові.

Гутарыла Галіна Варажбіт.
Чарнігаў, Украіна.

Ад рэдакцыі. Юбілейнае інтэрв’ю даслала нам Галіна Варажбіт, кіраўніца Чарнігаўскай гарадской грамадскай суполкі “Беларускае нацыянальна-культурнае таварыства “Сябры”. Па электроннай пошце мы спісаліся з юбіляркай — каб дадаць канкрэтны да ўзвышана-паэтычнага апаведу. “Пасля заканчэння ўніверсітэта я працавала ў Ашмянскай школе №3, пакуль не пайшла ў дэкрэтны водпуск, — удакладніла спадарыня Лілія. — У Беларусі я нарадзіўся наш Сяргей. Муж, лекар, прывёз нас потым ва Украіну: ён родам з гэтых месцаў. На Чарнігаўшчыне, у райцэнтры Прылуцы мы й жывем. Працавала я загадчыцай райаддзела культуры, настаўніцай у гімназіі №5, потым — выкладала эстэтыку, мастацкую культуру, замежную літаратуру ў школе Прылуцкай выхавальчай калоніі. На тэлебачанні стварыла аўтарскую праграму “Правінцыйныя дыялогі”, працавала й карэспандэнткай у газетах”.

Повазі з Бацькаўшчынай у Ліліі Бандарэвіч-Чарненкі, якая больш за 30 гадоў таму перасялілася ва Украіну, па-ранейшаму моцныя: у Гомелі жыве мама, Тамара Максімаўна Бандарэвіч, родны брат Мікалай, пляменнікі. Там жа й цётка, Любоў Максімаўна, стрыечныя сёстры, у Мінску — стрыечная сястра Ганна. Бацька пісьменніцы пахаваны ў вёсцы Зябраўцы пад Гомелем: “Калі памёр, то мы прывезлі яго туды з Ашмянаў: выканалі татаў завет. Ён хацеў быць пахаваны там — бо пад Зябраўкаю служыў, там пазнаёміўся з маёй будучай мамай (нарадзілася ў Зябраўцы), там прайшла яго маладосць. Пакуль тата не сышоў, бацькі мае жылі ў Ашмянах, і потым яшчэ гады тры мама жыла там, потым пераехала ў Гомель.

Бацькі мае — абодва настаўнікі. Тата, Бандарэвіч Васіль Рыгоравіч, усё жыццё працаваў дырэктарам школ на Ашмяншчыне”.

Павіншавалі ўжо беларуску з юбілеем у Прылуцкай мэрыі, а юбілейную імпрэзу спадарыня Лілія плануе — “если Бог управит” — зладзіць пасля выхаду новых кніг разам з іх прэзентацыяй у верасні. Марыць пра “не юбілейнае застолле, банальнае і сумнае”, а творчую імпрэзу пад адкрытым небам на летняй тэрасе рэстарана Аляксандрыя: “Таку “містэцку” імпрэзу. Як у парыжскім кафэ, у якім збіраліся мастакі, акцёры, палітыкі. Калі тое ўдасца, то хай жыве ў Прылуках новы трэнд. Стамілася я праводзіць прэзентацыі ў залах бібліятэк, музычных школ, гімназіях, тэхнікумах, музеях... Хачу “проста за неба” — гэта па-ўкраінску, пад адкрытым небам, сярод вясковых кветак. І — з саксафонам, з трыма дзясаткамі сяброў. Аднак усіх папярэджаю: шашлыка не будзе”. А ўвесну, “калі Гасподзь скіруе”, хочацца ёй, дапісаўшы кнігу духоўную, імпрэзу правесці ў малым храме Густынскага манастыра.

З пошты апошняга часу — радасная навіна: “Маме ў Дзень Вызвалення прынеслі ў Гомелі кветкі ад Прэзідэнта Лукашэнка, цукеркі, грашовую дапамогу ды вінавальны ліст-трохкутнік. Аляксандр Рыгоравіч і мне такія два разы дасылаў у Прылуку (Амбасада наша ў Кіеве пахадайнічала). Мама вельмі ўсцешаная такой увагай ды шчаслівая. У канцы ж ліпеня еду да яе ў Гомель. Мяне Валодзя Гаўрыловіч (ён кіруе пісьменніцкай арганізацыяй у Гомелі, я ў яго на ўліку) павіншаваў з юбілеем і сказаў, што я ўзнагароджана граматай Саюза пісьменнікаў. Прыемна!”.

Праўдзівая памяць

У Мінску да 75-годдзя Вызвалення пабачылі свет кнігі “Масюкоўшчына. Трагедыя савецкіх ваеннапалонных” і “Беларусь партизанская”

Абодва выданні прэзентаваліся ў часе рэспубліканскай акцыі “Беларусь памятае” ў Прэс-цэнтры Дома прэсы. Яны пабачылі свет у выдавецтве “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”.

Жахі Масюкоўшчынскага лагера

Кніга “Масюкоўшчына. Трагедыя савецкіх ваеннапалонных” — чацвёртая ў серыі “Беларусь. Трагедыя і праўда памяці”. Крыху раней выйшлі: “Хатынь. Трагедыя беларускага народа”, “Боль і гнеў. Халакост і Супраціўленне ў Навагрудку” і “Трасцянец. Трагедыя народаў Еўропы”. (Пра апошнюю мы пісалі: “Праз Трасцянец у Благайшчыну” — ГР, 14.12.2018). Тры кнігі адзначаны дыпламам у намінацыі “Перамога” на Міжнародным конкурсе дзяржаў-удзельніц СНД “Мастацтва кнігі-2019” у Баку. Усяго плануецца выдаць 9 кніжак. Наступная расказа пра канцлагер у Азарычах Гомельскай вобласці, рыхтуецца ілюстраваная энцыклапедыя “Спалення вёскі Беларусі”.

У кнізе “Масюкоўшчына. Трагедыя савецкіх ваеннапалонных” прыводзяцца жудасныя факты. Як вядома, трагічна склаўся ў гады вайны лёс большасці палонных чырвонаармейцаў. У кнізе чытаем: “У 1941 годзе вермахтам было запаронена 3,4 мільёна ваеннаслужачых Чырвонай Арміі, з іх 323 тысячы ў чэрвені-ліпені ў часе ваенных дзеянняў на прасторы ад Беластока да Мінска. Да канца студзеня 1942-га ў жывых засталася каля 1,4 мільёна чалавек, 2 мільёны былі расстраляныя, загінулі ад голаду, холаду, хвароб у нацысцкіх лагерах або ў часе транспарціроўкі ў месцы зняволення. На тэрыторыі акупаванай Беларусі ў 1941-1944 гадах

загінулі больш чым 810 тысяч савецкіх ваеннапалонных. Лагер савецкіх ваеннапалонных у Масюкоўшчыне існаваў самы працяглы перыяд: з ліпеня 1941-а па ліпень 1944 года. За гэты час у ім загінулі звыш 80 тысяч чалавек”.

Пра тое нагадаў на прэс-канферэнцыі дырэктар выдавецтва Уладзімір Андрэевіч. Ён прызнаўся: па выпадковасці частка канцлагера размяшчалася ў гады вайны на тым месцы, дзе цяпер стаіць будынак выдавецтва. Таму тая, хто працаваў над кніжкай, блізка да сэрца пры-

кацы савецкіх воінскіх часцей) ля Масюкоўшчыны. Побач праходзіла чыгунка Мінск-Маладзечна.

У лагера прымянялася асабліва жорсткая сістэма катаванняў. Ёсць сведчанні, што для знішчэння савецкіх афіцэраў і мінчан нацысты выкарыстоўвалі палігон ваеннага гарадка, які сёння схаваны за вялікім масівам гаражоў. Людзей на расстрэл туды вялі ад чыгуначнай платформы па траншэях, выкапаных вязнямі. На аддаленні, каля 1,5 км на паўночны захад ад лагера і каля 800 м ад

ловы. Тут спяць вечным сном тая, хто не стаў на калені перад ворагам”. Наводдаль — ратонда з сімвалічнай кнігай, на старонках якой больш за 9 тысяч прозвішчаў загінулых. А імёны ўсіх знішчаных ваеннапалонных дагэтуль невядомы. Спісы з прозвішчамі некаторых знайшлі яшчэ ў 1944-м у часе раскопак паблізу шпіталь у схаваных савецкімі медыкамі металічных скрынях.

Вядучы навуковы рэдактар выдавецтва Міхаіл Нікіцін расказаў, што ў адрозненне ад Трасцянецкага лагера смерці, на тэрыторыі якога амаль не захавалася збудаванняў, што сведчылі б пра жудаснае мінулае, на месцы Масюкоўшчынскага лагера і па сёння стаяць былыя будынкі казармы, сталавай і клуба.

Кніга “Масюкоўшчына. Трагедыя савецкіх ваеннапалонных” пабачыла свет на беларускай, рускай і англійскай мовах. Выданне ілюстравана гістарычнымі і сучаснымі фотаздымкамі, фотакопіямі архіўных дакументаў. Асаблівае месца ў ім адведзена гісторыі вёскі Масюкоўшчыны. Серыя кніжак “Беларусь. Трагедыя і праўда памяці” будзе прадоўжана.

Партызанскі край

Прэзентавалася на прэс-канферэнцыі таксама кніга “Беларусь партизанская. Ілюстраваная энцыклапедыя партизанскага движения в Беларусі в годы Великой Отечественной войны”. Яна выйшла ў серыі “Беларусь памятае: у імя жыцця і міру”. Гэта апавед пра партызанскі рух у гады вайны на рускай і англійскай мовах. У выданні выкарыстана каля 600 дакументальных ілюстрацый і фотаздымкаў з Беларускага дзяржаўнага кінафотадакументаў, а таксама з іншых крыніц.

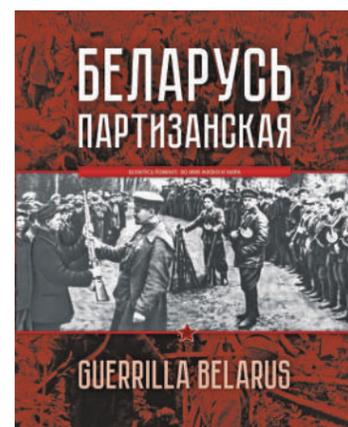

Дырэктар выдавецтва Уладзімір Андрэевіч прэзентуе кнігі

налі жудасную праўду пра Масюкоўшчынскі лагер ваеннапалонных, або Шталаг 352 (Stalag 352 па-нямецку). Ён быў адным з найвялікшых на акупаванай тэрыторыі СССР і меў нават свае філіялы. Структурна склаўся з “Ляснога лагера” ля вёскі Масюкоўшчыны і “Гарадскога лагера” ў Мінску, які месціўся ў былых Пушкінскіх казармах па Лагойскім тракце. Асноўным лічыўся “Лясны лагер”, створаны ў канцы жніўня 1941 года на месцы былога вайсковага гарадка (ранейшай дысла-

вёскі Глінішчы (і цяперашняга мемарыяла) быў хутар Петрашквіча. Каля хутара ў невялікай нізіне было расстраляна па адных дадзеных каля 25 тысяч, па іншых — каля 54 тысяч грамадзянскіх асобаў.

На месцы пахавання вязняў і непадалёк ад чыгуначнай станцыі пасля вайны зрабілі мемарыял з Вечным агнём. Туды прыходзяць людзі, каб ушанаваць памяць ахвяр Масюкоўшчынскага лагера смерці. Надпіс на помніку-манументе: “Сучаснікі і патомкі, схіліце га-

Тэксты падрыхтавалі супрацоўнікі Інстытута гісторыі НАН Беларусі. Наглядна паказаны партызанскія аперацыі, дыверсіі на чыгунках і дарогах, рэйды, разведвальныя аперацыі, жыццё партызан у зямлянках ды іншае.

Як вядома, партызанскі рух на Беларусі быў вельмі масавым: у ім удзельнічалі дзясяткі тысяч барацьбітоў. За гады вайны партызаны і падпольшчыкі на беларускай зямлі знішчылі каля паўмільёна акупантаў, пусцілі пад адхон больш за 11 тысяч эшалонаў, разграмілі 948 варажых штабоў і гарнізонаў, знішчылі 1355 танкаў і бронемашын. Мы шмат чулі пра партызанскі рух яшчэ са школы, а ў кнізе можна знайсці й новыя факты. Напрыклад, пра партызанскія зоны, на якія не распаўсюджвалася ўлада акупантаў. Яскрава паказана роля Беларускага штаба партызанскага руху. Прыводзяцца словы прысягі, што нагхнялі партызан на барацьбу з захопнікамі. Прыводзяцца факты пра тое, як насельніцтва дапамагала партызанам, і як тая ў сваю чаргу клапацілася пра мірных жыхароў. У партызанскіх атрадах выдаваліся часопісы, газеты, улёткі, што клікалі на барацьбу з захопнікамі. Пададзены спіс партызан, якія атрымалі званне Герояў Савецкага Саюза, расказваецца пра помнікі партызанскай славы ў краіне. Цікава, што ў партызанскім руху на тэрыторыі Беларусі ў гады вайны ўдзельнічала нямала замежных антыфашыстаў.

Кніга “Беларусь партизанская” выдадзена пры падтрымцы Міністэрства адукацыі.

МІЖРЭЛІГІНЫ ДЫЯЛОГ

Трасцянец — агульны боль

У Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры імя Йёханеса Рау прайшоў міжрэлігійны семінар “Трасцянец у біблейскай і гістарычнай памяці верніка”

Разам паразважаць пра тое, якой варта быць культуры памяці ў сённяшнім часе, вырашылі прадстаўнікі розных канфесій. Ладзіўся своеасаблівы іўдзейска-хрысціянскі дыялог у пару, калі адзначалася 75-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Мы ўсе адчуваем боль, калі нам баліць. І ўсім людзям уласціва пакутаваць — незалежна ад нацыянальнасці, веравання. Пра тое гаварылі на семінары. Удзельнікі дыялогу імкнуліся выпрацаваць узгодненыя падыходы, каб данесці да свядомасці кожнага верніка неабходнасць

памятаць пра Трасцянец і Халакост. Памятаць — і такім чынам свядома імкнуцца прадухіліць падобныя шматмільённыя ахвяры, злачынствы супраць чалавечнасці ў будучыні. Асоба і гісторыя, ужо вядомыя і нядаўна адкрытыя імёны нявінна забітых ахвяр, “несвятыя святыя Трасцянца” — такія тэмы разглядаліся тэалагамі ў біблейскім, антрапалагічным і гістарычным кантэкстах.

Сімвалічна, што слова было дадзена маладым дакладчыкам, прадстаўнікам Рымска-Каталіцкай Царквы і Беларускай Праваслаўнай Царквы. Пра Трасцянец і праблемы захавання гістарычнай памяці будучымі пакаленнямі, а таксама перспектывы міжрэлігійнага дыялогу ў кантэксце культуры памяці разважалі выпускнікі Інстытута тэалогіі БДУ Ілья Хромаў ды Іван

Іваноў. Свой погляд на феномен Трасцянца выказаў і галоўны равін Рэлігійнага аб’яднання абшчын прагрэсіўнага іудаізму ў Беларусі Рыгор Абрамовіч. Аляксандр Даўгоўскі, намеснік дырэктара “Гістарычнай майстэрні ў Мінску” імя Леаніда Левіна, назваў новыя імёны за-

гінулых у лагера смерці. (Нагадаем, што згаданая майстэрня — гэта беларуска-нямецкі праект, заснавальнікамі якога ў 2002 годзе выступілі Дортмундскі міжнародны адукацыйны цэнтр, Мінскі міжнародны адукацыйны цэнтр імя Й. Рау ды Саюз беларускіх яўрэйскіх гра-

мадскіх аб’яднанняў і абшчын. Майстэрня размяшчаецца на тэрыторыі былога Мінскага гета ў гістарычным будынку, што дае магчымасць для навучання непасрэдна ў гістарычным месцы. Сайт майстэрні ў нэце: www.gwminsk.com — Рэд.).

Напрыканцы семінара, за круглым сталом суразмоўцы выпрацавалі практычныя крокі па ўвекавечанні памяці ахвяр Трасцянца.

Нагадаем, што “фабрыка смерці” Трасцянец — адно з 8 найбуйнейшых у Еўропе месцаў масавага знішчэння людзей. На сённяшні дзень падлічана колькасць ахвяр: каля 206,5 тысяч мірных жыхароў Беларусі, Расіі, Германіі, Аўстрыі, Чэхіі ды іншых краін, а таксама ваеннапалонных.

Аўтар паласы Ганна Лагун

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Васіліса рыхтавалася ў поўную моц, хвіліны вольнай не мела, і я падстроілася пад яе графік. У той, знаёмай мне атмасферы спартзалы накацілі дзіцячыя ўспаміны. Згадала, як у час практыкавання ў мяне выскочыла з рукі булава ды так балюча трэснула па галаве! З усіх сіл я стрымлівала слёзы й працягвала выконваць элемент — бо гэта ж былі адкрытыя заняткі, на нас глядзяць бацькі, трэнер. Пачуццё адказнасці — ого, сіла! Яна стрымала, не дазволіла ні спыніцца, ні расплакацца, хаця мне ж і васьмі не было. Так, спорт усіх дысцыплінуе, і ўнутраны стрыжань, пэўна, мацнее ў нас ад вострых перамог над сабой.

Я спытала: ці памятае Васіліса першае сваё спаборніцтва. “Не, — адказала, — але памятаю пераломны момант. Нас у камандзе было 10, рыхтаваліся да спаборніцтваў. Трэнер казаў: “Трына, ты павінна змагацца вострыя і так... Святлана, ты — востры гэтак. Каця, Юля — малайцы, вы павінны перамагаць. Васіліса... Ну... табе мы ніякіх задач не ставім”. Мые гэта закруціла. Не памятаю дакладна, як змагалася ў той раз, але было вельмі цяжка. У канцы зусім паплыла, ледзь на нагах трымалася, але — перамагла, і на п’едэстале стаяла. Мне было важна казаць трэнерам: я ж таксама нешта магу! З таго моманту ў мяне й пачалося сур’ёзнае спартыўнае жыццё”.

Васіліса прызналася мне, што не збірае ўсе свае ўзнагароды. Кожны год яна “абнульвае” перамогі, і пачынае з чыстага ліста. Калі “напіша” ўсе старонкі ў сваёй спартыўна-жыццёвай “кнізе”, што потым? “Калі пайду са спорту, займуся прадпрымальніцкай дзейнасцю. І яшчэ — грамадскай, звязанай з барацьбой. Так я змагу аддзячыць усім, хто паўплываў на маё паспяховае развіццё”.

Васіліса Марзалюк змагла ў Мінску заваяваць “золата”, як і наша Ірына Курчакіна. Чэмпіёнак з перамогай павіншаваў Аляксандр Лукашэнка. На шляху да фіналу “мая Васіліса” распавядала з вельмі моцнымі суперніцамі (мы ўсёй сям’ёй трымалі за яе кулачкі!), а потым сышлася ў выраславанай схватцы з немкай Фрэнсі Рылдль. І перамагла бліскуча: 9:0! У бліц-інтэрв’ю журналістам сказала: “Я адчувала вялікую адказнасць, але ведала, што спраўлюся! Што б ні здарылася! Верыла, што не можа быць нейкіх форс-мажораў. Ішла па перамогу! Тым больш спаборніцтва дома, на трыбунах — блізка. Хацела іх парадаваць. Было хвалююча”.

Пазней стала вядома: Васіліса Марзалюк у праекце “Алімпійскі шлях”, які рэалізуе Прэзідэнцкі спартыўны клуб, падтрымала комплексную СДЮШАР Лагойска. Паколькі спартсменка ўзнялася на вышэйшую прыступку п’едэстала гонару Еўрапейскіх гульняў у другі раз, то змагла зра-

біць свой выбар, куды Прэзідэнцкі спартклуб пералічыць 15 тысяч рублёў. Грошы, вырашыла, пойдучы у яе родны Лагойск.

Сіла, што яднае

Праз Васілісу “ўлілася” ў гульнёвую плынь і я. З вялікай цікавасцю, хваляваннем сачыла за спаборніцтвамі па вольнай барацьбе. Мы ўсёй сям’ёй чакалі выхаду “нашай Васілісы” на барцоўскі дыван. Пераскоквалі з аднаго тэлеканала на другі, не ведаючы: на якім яе будуць паказваць. Неяк трапілі на трансляцыю мужчынскай барацьбы, на дыване — прадстаўнікі Турцыі ды Украіны. Васьмігадовая дачка Яська разгубілася: яе родзічы жывуць у абедзвюх краінах. Пытае: “І за каго я павінна балець?” Сын, якому шэсць, таксама задумаўся — і прапана-

Агонь той не згасе

ваў: “Будзем балець за ўсіх!”. Так разам і спасцігалі мы, што хаця спорт і мае жорсткія правілы, але ў глыбінным сэнсе няма ў ім “чужых”, а тым больш “ворагаў”. Ён аб’ядноўвае людзей. Мы ж усе й спачуваем спартсменам, і скачам ад радасці ў моманты перамог. Тая сіла яднання, мусіць, дапамагае

Худзенка — на 5000, і разам яны ўзялі золата на байдарцы-двойцы — на 500-метроўцы! Наталля мне прызнавалася, што пасля ўбачанага “захварэла” Гульнямі, пайшла на “Дынама” — падтрымаць і нашых лёгкаатлетаў: “На самой справе, не важна, які гэта від спорту. Я бачу на свае вочы

Перамога! У байдарцы — Марына Літвінчук і Вольга Худзенка

спартсмена і разумею, што ён прадстаўляе мяне! Бо я атаксама імаю яго з Беларуссю, маёй Радзімай. А значыць, мы — часткі адзінага цэлага. Такі ход думак, пачуццё спараджае фантастычныя эмоцыі, асаблівы гонар за Бацькаўшчыну. І калі побач сядзіць чалавек, гучна пляскае ў далоні — то й я таксама. Не та-

му, што “так трэба” — гэта хваля яднання проста захліствае цябе. Бачу: там крычаць немцы, крыху далей — шведы... Усім спартсменам у вырашальны момант патрэбны нашы эмоцыі. А беларускім — канкрэтная мая падтрымка: бо мы ж адзіныя.

Залаты палёт Кацярыны Галкінай

чуццё яна страціла голас. Бывалі ў заўзятараў і пераходы ад радасці да плачу: у СМІ на фотаздымках трапіў момант, як жонка самбіста, ураджэнца Жодзіна Івана Аніскевіча расплакалася, калі той перамог у схватцы з украінцам Дзмітрыем Еўдашэнкам, заваяваў бронзавы медаль.

Увогуле, “гудзеў” увесць Мінск, прыбраўшыся “ва ўсё святочнае” — як гасцінны гаспадар. Фан-зоны ў сталіцы заўважліва гасцей і жыхароў Беларусі рознымі тэматычнымі імпрэзамі. На пляцоўцы ля Палаца спорту штодзень была прадстаўлена культурная праграма розных краін-удзельніц Еўрапейскіх гульняў. Музыка, спевы гучалі дзень і ноч. Па вод-

най гладзі мінскіх вадаёмаў павольна плавалі прыгожыя кветкавыя кампазіцыі з нацыянальным кларытам. Клубы ля аўтадарог і цяпер яшчэ размаляванай мармуровай крошкай з сімвалікай Гульняў — Папараць-кветкай. На агароджах уздоўж галоўных праспектаў — Незалежнасці ды Пераможцаў — нагадвалі пра падзею металічныя фігуркі, што сімвалізавалі спартсменаў-плаўцоў, весляроў, фігурыстаў... Пры ўездах у горад усіх вітаў трохметровы Лесік, трымаючы ў руцэ шыльду: “Сардэчна запрашаем”. А ўвечары паўсюль гарэла святочная ілюмінацыя, прыцягвалі ўвагу арт-аб’екты з алюмініевага пракату у выглядзе навагодніх шароў, падарункавых каробак, беларускіх жывёл і, вядома, эмблемы Гульняў.

Многія ганаровыя госці казалі: да маштабнай падзеі беларуская сталіца падрыхтавалася — як мае быць. Мы ўсе стараліся! І зразумела чаму. Бо мы, беларусы, — народ гасцінны. Прывечіць, з усім лепшым, з хлебом і соллю сустраць госця — гэта ў нас, як кажуць, у крыві. Мне падаецца, маштабны спартыўны форум, які ўпершыню прайшоў у Беларусі, прыдаў і новы сэнс паняццю яднання. Мы яшчэ глыбей адчулі: неабавязкова “быць разам” — супраць кагосьці. Куды прыемней аб’ядноўвацца, як тое спрадвеку рабілі нашы продкі на Купалле, на Каляды, на Дажынкы ды іншыя святы — для радасці.

Аліса Гюнгер

мацнейшым выйграваць. Пра тое й Васіліса Марзалюк казала журналістам пасля закрыцця Гульняў. Яна купіла білеты на спаборніцтва ўсім родзічам і сябрам, што жывуць у замежжы. Каб адчуваць іх падтрымку, казала. І адчувала! І перамагла!

Пра пачуццё агульнай радасці сярод заўзятараў распавядала мне й сяброўка Наталля, якая трапіла на спаборніцтва па веславанні, што праходзілі на Грабным канале ў Заслаўі. Бачыла такое “ў рэале” ўпершыню. Колькі было эмоцый, калі беларускі выйгралі залаты медаль: Марына Літвінчук — на кароткай дыстанцыі (200 метраў), Вольга

Яны вяслюць па хвалях супраць ветру — і я быццам задыхаюся... Аж не дышаеш, узіраешся: ну што там?... Апярэджвае? Адстае? Давольна? Секунды ўскроняў пульсуюць. У такіх “моманты ісціны” адчуваецца нейкая саборнасць: усе хвалююцца. А калі аб’яўляюць пераможцаў, то ўскокваюць у адзіным запале: і той, хто купіў

зноў і зноў падымаўся ўверх, і гімн Беларусі гучаў шмат разоў. Наша краіна (выступаў 221 спартсмен) заняла другое месца ў выніковым агульным медальным заліку (на першым — Расія, на трэцім — Украіна), узяўшы 69 узнагарод. Мы — моцныя, калі разам!

Мінск — гасцінны гаспадар

Не толькі ў спарткомплексах Мінска, на стадыёне “Дынама” гучалі галасы заўзятараў, часам ад эмоцый пераходзячы на шэпат. Здарылася такое і з “асіплай ад шчасця” мамай чэмпіёнкі Вольгі Худзенкі: ад наплыву па-

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале vziasda.by

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2019

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звязда»”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а. Пакой 907.
E-mail: golos_radzimy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-287-15-26

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звязда»”
Дырэктар — галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 15.07.2019 г.
Наклад 365.
Заказ —
Выходзіць 2 разы на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
“БудМедыаПраект”. ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61. 220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукпісы прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэвізуюцца. Пазіцыя рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць